

חבוי וממשי, כשרון תיווך בין המקור הנעלם והקהילה, הרוצה שמקור זה ישפיע ויזרום" (עמ' 124).

גיא פרל

De Vries, A. & De Vries, A. (2004). Elsevier's dictionary of symbols and imagery. Elsevier.
 Ronnberg, A. & Martin, K. (2010). The book of symbols - Reflections on archetypal images. Cologne: Taschen.

לסמל הבאה. מלאכה הנה "מה שאתה יכול ללמוד משירה אחרת. מלאכה היא היכולת לעשות [...] ללמוד את המלאכה פירושו ללמוד לסובב את הגלגל המוריד את הדלי לבאר השירה" (עמ' 123). טכניקה, לעומת זאת, מתאר היני כפיתוח היכולת ליצירת מגע עם הלא מודע: "היא קשורה בגילוי דרכים לחרוג מהגבולות הקוגניטיביים הרגילים ולפלוש אל תחומי של שאין לו ביטוי מילולי" (עמ' 123). את המשורר בעל 'הטכניקה הטהורה' מתאר היני כ'הובך מים' (בעל כישורים מיסטיים לאיתור בארות) ומדגיש, שוב, את תפקידם החברתי והתרבותי של המשורר או המשוררת - "זוהי מתת, היכולת להימצא במגע עם מה שישנו,

חזויית מגע עם השכבה הקולקטיבית בלא מודע. המשורר אינו עוסק רק בהעלאת תכניו הפרטיים; הוא חופר אל תוכו ומגיע אל ערש התרבות האנושית ומוצא שם חומר ממשי וחי. זאת ועוד, תיאורו של היני את תפקיד המשורר או המשוררת מקביל, לדעתי, לתפקידם החברתי ותרבותי של הנביא השמאן או הכוהן בתרבויות הקדומות. חלק מתפקידם של האחרונים הנו להעלות את החומר הקולקטיבי הנסתר מעין אל פני השטח, ולהפכו לנחלת הכלל; כך הם 'משיבים את התרבות לעצמה'. בהמשך המסה, מבחין היני בין 'מלאכה' לבין 'טכניקה' בכתיבת שירה. כדי לתאר מהן 'מלאכה' ו'טכניקה' הוא שב ונדרש

שירת ישראל / אילן ברקוביץ

בכיכר השוק / חגית גרוסמן

השיר 'בכיכר השוק' לקוח מתוך ספר השירים **רעד העיד** מאת המשוררת והסופרת חגית גרוסמן (ילידת 1976, ראשון לציון, תל אביב), שהוא ספר השירים השלישי שלה (2013, הוצאת קשב לשירה, עמ' 25). לאחרונה אני קורא לא מעט בספרי הברית החדשה והשיר הזה הדהד לי אותם, מן הסתם. מעבר לכך שמדובר בשיר נהדר שנכתב בידי משוררת אמיתית, מעניין לבחון אותו ואת המשמעויות העולות מתוכו. קודם כל הכותרת: בכיכר השוק. מצד אחד כיכר, מקום מרכזי, מצד שני שוק, מקום אולי שולי בתוך העיר. סוף השיר, בהקשר הזה, יכול להזכיר לנו למשל את דמותו של בומבה צור החופרת את תעלת בלאומילך בסרטו הנודע של אפרים קישון (1969). העיר, בהקשר של הספר הזה, וגם בהקשר של ספר השירים הקודם של גרוסמן, **לווייתני האפר** (2010, הוצאת קשב לשירה), היא בדרך כלל תל אביב. גם לכך יש חשיבות בקריאת השיר. הדוברת בשיר משתמשת בגוף ראשון רבים (אנחנו) אבל איזה מין אנחנו זה? קודם כל זה לא בהכרח אנחנו חומל, אולי זה שהיינו מצפים כי יהיה הטבעי ביותר כאשר אמן מסתכל על קבצן ברחוב, למשל. זה אנחנו כועס, אולי אפילו מתאכזר. השאלה היא כלפי מי מופנית הביקורת כאן? כלפי נביא הזעם, ישו החדש או כלפי החברה שצולבת אותו במבטיה, בנהנתנות המהוגנת שלה? נדמה לי שהשיר מכריע בשאלה הזאת. הוא מתאר את ישו החדש מתוך אמפתיה גדולה, מתוך תשוקה ("חזהו השעיר פרוץ לרוח"; הוא "לוגם מיץ לימון הישר מן הפרי"), ומנגד הוא מתבונן כלפי החברה השיפוטית במבט מוכיח: החברה הסובבת את נביא הזעם היא חברה נהנתנית יתר על המידה, יש לה דוכני לחמים, יש לה לחם ג'בטה. היא לא מקבלת אל תוכה את ה"משוגעים". אולי היא מנסה לנרמל אותם באמצעות הקפיטליזם, האמריקניזציה, אופנוע ההרלי דוידסון, סיגריות המרלבורו, ואולי היא מאוימת מפניהם, דרי הרחוב שבכוחם להיהפך לנביאי זעם או לישואים חדשים שיובילו את החברה לדרך חדשה, מהוגנת פחות, מסתפקת במועט, טבעית יותר.

בְּכִכֵּר הַשּׁוּק, בְּצֵל הַרְלֵי דוֹיִדְסוֹן,
 יוֹשֵׁב יֵשׁוּ וּמְעֵשֵׂן סִיגָרִיָּה,
 שׁוֹכֵחַ אֶת יָמָיו בְּבֵית הַמְשָׁגְעִים.
 מְכַרְסֵם לַחֲמִנִיּוֹת גְּדוֹלוֹת מְקַמַּח לָבֶן,
 לוֹגֵם מִיץ לִימּוֹן הַיֵּשֶׁר מִן הַפֶּרִי.
 מַה יִּקְרָה אִם נִבּוֹא אֵלָיו עִם צֵלֶב?
 נְרוֹץ אַחֲרָיו בֵּין דּוֹכְנֵי הַלְחָמִים,
 נִמְרָח אֶת דָּמוֹ עַל ג'בֵטָה.
 קָהַל סִפְקָנִים מִתְקַהֵל סָבִיב גְּלִימָתוֹ הָאֲדָמָה.
 חֲזוּהוּ הַשְּׁעִיר פְּרוֹץ לְרוּחַ.
 הוּא כּוֹתֵב עַל קָרְטוֹן לָבֶן,
 עֲשָׂרִים דְּבָרוֹת חֲדָשִׁים.
 פָּנָיו מְרוֹחוֹת עַל הַמְדַרְכָּה
 עַל שֵׁלֶט חוֹצוֹת הַזּוֹעֵק: חֲמֵלָה!
 עָלָיו הוּא יוֹשֵׁב עִם אֶבּוֹקָדוֹ
 וְסִיגָרִיּוֹת MARLBORO אֲדָמוֹת.
 מַה נַּעֲשֶׂה לִישׁוֹ הַחֲדָשׁ?
 אֵיךְ נֹאכַל אוֹתוֹ?
 אֵיךְ נִשְׁתָּה אֶת דָּמוֹ?
 מַה נַּעֲשֶׂה לְבִשְׂרוֹ?
 מַה נַּעֲשֶׂה לִישׁוֹב בְּכִכֵּר הַשּׁוּק
 כְּמוֹ דָב עִם רִשְׁיוֹן תַּנְ"כִי
 מִמְּגֵנֵט אֵלָיו אֶת הָעֵלּוּבִים.
 אֵיֵשׁ שְׂמָצָא כַח
 אוֹ כַח שְׂמָצָא מְשָׁגֵעַ
 רוֹצֵה לְחַפֵּר בְּמִרְכּוֹ הָעִיר
 דֵּת חֲדָשָׁה.